

การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ในประเทศไทย

Retrial of Criminal in Thailand

กมลเนตร พูลสุข ทนคง¹

บทคัดย่อ

การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นมาตรการเยียวยาความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำเลยเป็นผู้กระทำความผิด แต่ต่อมาภายหลังพบว่าพยานหลักฐานหลักที่ศาลใช้ในการพิจารณาลงโทษนั้นเป็นพยานเท็จหรือมีหลักฐานใหม่แสดงว่าจำเลยที่ได้รับโทษไปแล้วไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้นั้นตกเป็นผู้กระทำความผิดและรับโทษอยู่ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งผู้บริสุทธิ์จะได้รับความเสียหายมากกว่าเพราะมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดและเป็นเหตุให้ไม่อาจรับราชการได้หรือมีประวัติต้องโทษในคดีอาญาด้วย

เงื่อนไขในการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นมาพิจารณาใหม่ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 คือ พยานหลักฐานที่ศาลใช้ประกอบการพิพากษาคดีถึงที่สุดนั้นเป็นพยานหลักฐานเท็จ หรือมีพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีจะแสดงว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด ซึ่งกระบวนการที่จะทำให้ศาลมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ต้องใช้เวลาานาน โดยนับตั้งแต่มีการประกาศใช้ในประเทศไทย ยังไม่เคยมีคดีอาญาเรื่องใดได้รับอนุญาตให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ เนื่องจากเงื่อนไขในการที่จะขอรื้อฟื้นคดีจำกัดเป็นเหตุให้การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นไปได้ยาก

คำสำคัญ : การรื้อฟื้น คดีอาญา พระราชบัญญัติ

---

¹ นิติกร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

e-mail : sassy_mk@hotmail.com

Retrial of Criminal in Thailand

Kamolnate Pulsuk Tonkong

Abstract

The retrials of criminal cases are considered measures used to correct the falsity of the criminal process. To be more specific, there are cases when the final judgments cause the accused to face criminal liability, but it is later found that the evidence used to make the final judgments is proved fake or untrue. In this regard, such persons are actually not the true wrongdoers. Those who are said to be convicted of crimes and face criminal liability are actually innocent. They suffered from the imperfection in the administration of criminal justice which makes them probably unable to work as government officials and have criminal records even though they have never been convicted of crimes.

As provided in the Retrial of Criminal Case Act, B.E. 2526 (1983), the retrials can be done on the condition that there is the proof of fake or untrue evidence or there is new and compelling evidence to prove that the accused is not the true wrongdoers. The process of proving whether such a person is innocent is lengthy. Since the Retrial of Criminal Case Act was promulgated in Thailand, there has not yet been any criminal case permitted to be retrieved. Due to such restricted conditions, the retrials of criminal cases seem to be almost impossible.

Keywords : retrials, criminal, act

บทนำ

เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญามีสองประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง นำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ เพื่อให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำความผิดในอนาคต และประการที่สอง ต้องดำเนินการโดยคำนึงถึงหลักประกันสิทธิมนุษยชนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา ผู้เสียหาย และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น กระบวนพิจารณาคดีอาญาของแต่ละประเทศมุ่งการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายสองประการดังกล่าว

แม้ว่าในหลาย ๆ ประเทศจะมีกระบวนการตรวจสอบ ควบคุมการดำเนินคดีของเจ้าพนักงาน และมีการทบทวนคำพิพากษาของศาลเป็นลำดับขั้น แต่ก็อาจมีความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น การลงโทษผู้บริสุทธิ์เพราะเหตุที่มีพยานเท็จหรือมีหลักฐานที่ทำให้ผู้พิพากษาตัดสินลงโทษผิดพลาดได้ ซึ่งความผิดพลาดดังกล่าวแยกออกได้เป็นสองขั้นตอน คือ ขั้นตอนในระหว่างการพิจารณาของศาลแต่คดียังไม่ถึงที่สุด ศาลพิพากษาตัดสินลงโทษแต่มีศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาพิพากษาว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด กรณีนี้จำเลยได้รับการยืนยันว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่ก็คงได้รับความเดือดร้อนจากการที่ถูกขังหรือต้องต่อสู้คดี และยังเสียชื่อเสียงว่าต้องตกเป็นจำเลยในคดีอาญาด้วย ส่วนอีกขั้นตอนหนึ่ง คือ ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำเลยเป็นผู้กระทำความผิด แต่ต่อมาภายหลังพบว่าพยานหลักฐานหลักที่ศาลใช้ในการพิจารณาลงโทษนั้นเป็นพยานเท็จหรือมีหลักฐานใหม่แสดงว่าจำเลยที่ได้รับโทษไปแล้วไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งในกรณีหลังนี้ ผู้นั้นตกเป็นผู้กระทำความผิดและรับโทษอยู่ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งผู้บริสุทธิ์จะได้รับความเสียหายมากกว่าเพราะมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดและเป็นเหตุให้ไม่อาจรับราชการได้หรือมีประวัติต้องโทษในคดีอาญาด้วย

มาตรการเยียวยาความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมทั้งสองกรณีที่ปรากฏในกฎหมายไทย กรณีแรก การเยียวยามุ่งเน้นการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ซึ่งจ่ายเป็นเงินทดแทนตามอัตราที่กฎหมายกำหนดในกรณีกักขังแทนค่าปรับในคดีอาญา ปัจจุบันจำนวน 500 บาทต่อวัน ส่วนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ก็เป็นไปตามที่กฎกระทรวงกำหนด ส่วนในกรณีที่สอง การเยียวยา มีขั้นตอนในการดำเนินการซับซ้อนกว่ากรณีแรก เพราะเหตุที่ผู้นั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ต้องโทษในคดีอาญาและคดียุติไปแล้ว กำลังบังคับโทษอยู่ จึงต้องรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นมาพิจารณาใหม่ก่อน จึงจะเยียวยาให้ครบถ้วนได้

เงื่อนไขในการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นมาพิจารณาใหม่ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ได้แก่ ประการที่หนึ่ง ต้องดำเนินการเพื่อให้มีคำพิพากษาของศาลว่าพยานหลักฐานซึ่งอาจเป็นพยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลที่ศาลนำมาเป็นหลักในการตัดสินลงโทษจำเลยเป็นพยานเท็จหรือไม่ถูกต้อง เมื่อได้มีคำพิพากษาแล้ว จึงจะมาขอให้ศาลสั่งให้มี

การพิจารณาใหม่เพื่อพิสูจน์ว่าเป็นผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดตามที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดไปแล้ว และได้รับคำทดแทนตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกระบวนการที่จะบรรลุเป้าประสงค์ดังกล่าว หรือเพื่อจะได้มีคำพิพากษาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ต้องใช้เวลาอันยาวนาน และเมื่อมีคำพิพากษานั้นแล้วจึงมีสิทธิได้รับคำทดแทน จึงยังไม่มีผู้ได้รับการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ อย่างไรก็ตาม มีเงื่อนไขประการที่สองอีกประการหนึ่งที่สามารถรื้อฟื้นได้ตามกฎหมายดังกล่าวคือ มีพยานหลักฐานใหม่ที่สำคัญและนำไปสู่การพิสูจน์ว่าผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิด กรณีนี้สามารถยื่นต่อศาลและเปิดกระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้ และขอคำทดแทนได้ถ้าศาลเห็นว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด

ปัญหาว่า กรณีใดที่ถือว่าเป็นพยานหลักฐานใหม่ หากจะเทียบเคียงกรณีของการสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว แต่มีข้อเท็จจริงใหม่ที่จะฟ้องคดีได้ ข้อเท็จจริงใหม่จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ปรากฏในสำนวนคดีที่เสนอมาในครั้งแรก หรือไม่ได้พบหรือเรียกมาในชั้นสอบสวน แต่เพิ่งมาพบในภายหลัง ไม่ใช่ว่าเป็นกรณีที่พยานคนเดิมแต่ให้การใหม่ หรือมีหลักฐานดังกล่าวเสนอมาแล้วและมาตรวจพยานหลักฐานกันใหม่ เช่น พยานบุคคลคนนั้นเห็นเหตุการณ์หรือมีพยานวัตถุ เช่น มีผู้ถ่ายคลิปไว้หรือมีพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ แสดงว่า DNA ของผู้ต้องโทษ กับ DNA ที่เก็บได้ในที่เกิดเหตุหรือตัวผู้เสียหายไม่ตรงกัน แสดงว่าเป็นคนละคนกัน ดังนี้ หากพยานเหล่านี้ไม่ได้ตรวจพบหรือนำเสนอในการสอบสวนหรือในการพิจารณาสืบพยานของศาลที่พิพากษาว่าได้กระทำความผิดแล้ว ก็สามารถนำเสนอสู่ศาลเพื่อให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นมาพิจารณาใหม่ได้ แต่ถ้าเป็นพยานคนเดิม แต่ให้การใหม่กว่าที่เคยให้การว่าเห็นจำเลยกระทำความผิด แต่ขอให้การว่าไม่แน่ใจหรือจำคนผิดนั้น คงไม่ได้เป็นพยานหลักฐานใหม่ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้รื้อฟื้นคดีอาญาได้

ความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นกรณีก่อนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดหรือหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว โดยคนที่ตกเป็นจำเลยหรือผู้ต้องโทษถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน เสียหาย และถือว่าเป็นเหยื่อในกระบวนการยุติธรรม การเยียวยาความเสียหายเป็นสิ่งที่รัฐมีหน้าที่ที่จะดำเนินการโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าเป็นการกระทำซึ่งรัฐมีส่วนเกี่ยวข้องกับความผิดพลาดหรือไม่ แต่ฝ่ายรัฐการที่เกิดความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมนี้สามารถป้องกันและแก้ไขได้ หากเจ้าพนักงานและศาลร่วมมือกันในการคัดกรองคดีและมีความเป็นธรรมในการรวบรวมพยานหลักฐาน มิใช่การมุ่งจะเอาผิดแก่ผู้ที่ถูกกล่าวหาแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ ความผิดพลาดดังกล่าวบางครั้งเกิดจากความเลินเล่อของพนักงานสอบสวนที่ไม่ได้ตรวจสอบพยานหลักฐานให้ดี บางครั้งเป็นเรื่องพนักงานสอบสวนนำพยานหลักฐานเท็จมาปรักปรำ หรือบางครั้งเกิดจากการที่ผู้เสียหายที่เป็นโจทก์สร้างพยานหลักฐานเท็จมาปรักปรำ เป็นต้น ความผิดพลาดอันเกิดจากสาเหตุดังกล่าวจึงควรจะมีการป้องกันและมีความเข้มงวดในการที่จะดำเนินคดีโดยเพิ่มมาตรการในการตรวจสอบกระบวนการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง และเพิ่มการซักค้านพยานในชั้นพิจารณาให้มีความเข้มงวดจริงจังกว่าที่

เป็นอยู่ หรือแม้กระทั่งศาลที่พิจารณาอาจต้องเพิ่มบทบาทในลักษณะที่เป็นการไต่สวนหาความจริง และตรวจสอบพยานที่น่าสืบมากขึ้นกว่าเดิมว่าเป็นพยานที่ให้การเท็จหรือไม่ (ณรงค์ ใจหาญ, 2560: ออนไลน์)

แนวคิดในการแก้ปัญหาความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยทำให้เกิดการบังคับใช้พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 เพื่อเป็นมาตรการแก้ไขผลของคำพิพากษาในคดีอาญาซึ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุดขึ้นมาพิจารณาใหม่ แต่เนื่องจากการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่มีผลกระทบต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา ทำให้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่จะรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่มีข้อจำกัดและรัดกุม โดยการขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่นั้นจะต้องเกิดจากสาเหตุอันเนื่องมาจากความบกพร่องของพยานหลักฐาน หรือความผิดพลาดในข้อเท็จจริงอันก่อให้เกิดความไม่สมบูรณ์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและด้วยข้อเท็จจริงที่บกพร่องดังกล่าวทำให้จำเลยผู้บริสุทธิ์ต้องรับโทษโดยที่บุคคลดังกล่าวมิใช่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริง

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ยังไม่เคยมีคดีอาญาเรื่องใดได้รับอนุญาตให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ เนื่องจากเงื่อนไขในการที่จะขอรื้อฟื้นคดีจำกัดเป็นเหตุให้การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นไปได้ยาก

การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

1. หลักเกณฑ์การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

1.1 เงื่อนไขในการขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่

เหตุที่จะขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 จะต้องเป็นคดีอาญาที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้บุคคลต้องรับโทษอาญาในคดีนั้นแล้ว คำว่า “คดีถึงที่สุด” คือ คดีที่ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาแล้ว หรือคดีที่ไม่ได้ยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาภายในระยะเวลา 30 วัน ซึ่งคดีอาจถึงที่สุดในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาก็ได้และต้องปรากฏว่า

(1) พยานบุคคลซึ่งศาลอาศัยเป็นหลักในการพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้น ได้มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดในภายหลังแสดงว่าคำเบิกความของพยานนั้นเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง (มาตรา 5 (1)) ในคดีอาญาพยานบุคคลเป็นพยานที่มีน้ำหนักมากโดยเฉพาะประจักษ์พยาน ซึ่งหากคำเบิกความของพยานบุคคลนั้นเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ย่อมมีผลทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีบิดเบือนไปได้โดยง่าย และพยานบุคคลที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริงนั้นจะต้องเป็นพยานบุคคลที่ศาลใช้เป็นหลักในการพิพากษาคดีด้วย

หากเป็นพยานในคดีเดิมแต่เป็นเพียงพยานแวดล้อมหรือมิได้อาศัยเป็นหลักในการพิพากษาคดี ย่อมไม่สามารถอ้างมูลเหตุดังกล่าวเพื่อขอให้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้

(2) พยานเอกสารหรือพยานวัตถุซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาพิพากษาคดี อันถึงที่สุดนั้น ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดภายหลังแสดงว่าเป็นพยานหลักฐานปลอมหรือเท็จหรือไม่ ถูกต้องตรงกับความจริง (มาตรา 5 (2)) พยานหลักฐานปลอม คือ พยานหลักฐานที่ได้ทำขึ้นโดยผู้ที่ไม่ มีอำนาจเพื่อให้ผู้อื่นหลงเชื่อว่าเป็นพยานหลักฐานที่แท้จริงรวมทั้งการแก้ไขเปลี่ยนแปลง พยานหลักฐานที่แท้จริงด้วย ส่วนพยานหลักฐานเท็จ คือ พยานหลักฐานที่ทำขึ้นโดยผู้ที่มีอำนาจแต่ทำ โดยผิดจากความเป็นจริงเพื่อให้ผู้อื่นหลงเชื่อตามที่เป็นเท็จ

(3) มีพยานหลักฐานใหม่อันชัดเจนและสำคัญแก่คดี ซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีอันถึง ที่ที่สุดนั้นจะแสดงว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นไม่ได้กระทำความผิด (มาตรา 5 (3)) จะเห็นได้ว่าพยานหลักฐานใหม่นี้หมายความว่าพยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุ และเป็นพยานหลักฐานที่มีได้กล่าวอ้างหรือนำสืบในคดีเดิม มีประเด็นที่น่าพิจารณาว่าพยานหลักฐานใหม่ นี้จะต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังจากที่คดีเดิมมีคำพิพากษาถึงที่สุดหรือรวมถึง พยานหลักฐานที่มีอยู่แล้วในระหว่างที่ศาลพิจารณาคดีเดิมแต่มีได้ยกขึ้นกล่าวอ้างในคดีเดิมนั้น ซึ่งใน กรณีนี้หากศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลก็สามารถอนุญาตให้ถือเอาพยานหลักฐานที่ มีอยู่แล้วแต่มิได้นำเข้าสืบในคดีเดิมเป็นพยานหลักฐานใหม่เพื่อใช้สิทธิร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้น พิจารณาใหม่ได้ (พงษ์พลัย วรรณราช, 2547: ออนไลน์)

2. ผู้มีอำนาจในการขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

บุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีใหม่นั้น (มาตรา 6) ได้แก่

(1) บุคคลที่ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั่นเอง

(2) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึง ที่ที่สุดนั้น

(3) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลกรณีผู้ต้องรับโทษอาญานั้นเป็นนิติบุคคล

(4) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาในกรณีที่บุคคลนั้น ถึงแก่ความตายก่อนที่จะมีการยื่นคำร้อง

(5) พนักงานอัยการในกรณีที่พนักงานอัยการมิได้เป็นโจทก์ในคดีเดิม ซึ่งพนักงานอัยการ จะยื่นคำร้องเมื่อเห็นสมควรเองหรือเมื่อบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือ (4) ร้องขอก็ได้

นอกจากนี้ ตามมาตรา 19 ยังบัญญัติว่า เมื่อบุคคลผู้ต้องรับโทษทางอาญาโดยคำ พิพากษาถึงที่สุดได้ยื่นคำร้องแล้วถึงแก่ความตาย ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของผู้ยื่นคำ ร้องนั้นจะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้

ในกรณีที่ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญา โดยคำพิพากษาถึงที่สุดเป็นผู้ยื่นคำร้องตามมาตรา 6 (4) เมื่อผู้ยื่นคำร้องนั้นถึงแก่ความตาย ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่ จะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้

บทบัญญัติในมาตรานี้เป็นการบัญญัติในเรื่องการรับมรดกความซึ่งจะต้องนำเอาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 42 มาตรา 43 และมาตรา 44 มาใช้ภายในกำหนดเวลาหนึ่งปี ในการรับมรดกความ

(6) หมายความซึ่งได้รับแต่งตั้งจากผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอหรือฟื้นคดีอาญาขอให้พิจารณาใหม่ตามมาตรา 6 (1) (2) (3) (4) (สุพร อิศรเสนา, 2540: 108-19)

ตามบทบัญญัติมาตรา 7 ให้สิทธิพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอหรือฟื้นคดีภายใต้บังคับมาตรา 6 (5) พนักงานอัยการในกรณีที่พนักงานอัยการมิได้เป็นโจทก์ในคดีเดิม พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องเมื่อเห็นสมควร หรือเมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 6 (1) (2) (3) หรือ (4) ร้องขอก็ได้ และเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทบัญญัติมาตรานี้ เป็นอำนาจของพนักงานอัยการในการจะยื่นคำร้องขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ในกรณี ดังต่อไปนี้

ก) ในกรณีที่พนักงานอัยการไม่ได้เป็นโจทก์ในคดีเดิมซึ่งมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำเลยเท่านั้น ถ้าพนักงานอัยการเป็นโจทก์หรือโจทก์ร่วมในคดีเดิม ซึ่งมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำเลยแล้วจะร้องขอให้หรือฟื้นคดีนั้นไม่ได้

ข) ในกรณีเมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 6 (1) ผู้ต้องรับโทษ (2) ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลในกรณีที่บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดเป็นผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถ (3) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคล ในกรณีที่นิติบุคคลนั้นต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด (4) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดถึงแก่ความตายก่อนที่จะมีการยื่นคำร้อง ร้องขอให้พนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นคำร้องขอหรือฟื้น

3. วิธีการและผลในการขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

การขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่กำหนดให้เริ่มคดีด้วยการยื่นคำร้องขอให้หรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ วิธีการและผลในการขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่แยกเป็น 3 ประการคือ

3.1 สารสำคัญของคำร้อง

ตามมาตรา 5 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ได้บัญญัติไว้ว่า คำร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่จะต้องอ้างเหตุที่จะขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 5 โดยละเอียดและชัดเจน คือ จะต้องอ้างเหตุหนึ่งเหตุใด ในสามเหตุที่จะขอรื้อฟื้นคดีและเหตุที่จะยกขึ้นอ้างนั้นผู้ร้องจะต้องกล่าวและบรรยายโดยละเอียดและชัดเจนพอที่ศาลจะรับคำร้องไว้ไต่สวนต่อไป หากผู้ร้องประสงค์จะขอค่าทดแทนเพื่อการที่บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดหรือขอรับสิทธิที่บุคคลนั้นเสียไปอันเป็นผลโดยตรงจากคำพิพากษานั้นคืนให้ระบุงการขอค่าทดแทนหรือขอรับสิทธิคืนไว้ในคำร้องด้วย

3.2 ศาลที่ยื่นคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดี

1. ให้ยื่นยังศาลชั้นต้นที่ได้พิพากษาคดีนั้น หรือ
2. ศาลอื่นที่มีเขตอำนาจแทนศาลนั้น

ผู้ต้องรับโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดยังศาลเคลื่อนที่ศาลใดศาลหนึ่งและต่อมาศาลเคลื่อนที่นั้นไม่มีต่อไปแล้ว ก็ย่อมมายื่นคำร้องในเขตของศาลที่มีอำนาจได้ เช่น นาย ก. ผู้ต้องรับโทษโดยศาลเคลื่อนที่ศาลจังหวัดปากช่อง จะมายื่นคำร้องรื้อฟื้นที่ศาลจังหวัดนครราชสีมาก็ได้

3. คดีของศาลอาญาศึกษาหรือศาลประจำหน่วยทหาร ให้ยื่นต่อศาลทหารกรุงเทพหรือคดีอาญา ส่วนศาลอาญารธนบุรี ไม่ถือเป็นศาลทหารกรุงเทพ

4. คดีของศาลตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมที่กฎหมายกำหนดให้เป็นศาลทหาร และศาลนั้นไม่เป็นศาลทหารสำหรับคดีนั้นแล้ว ให้ยื่นต่อศาลตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมที่เคยเป็นศาลทหารนั้น หรือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจแทนศาลนั้น ศาลตามมาตรา 8 (2) ให้ถือเป็นศาลทหาร (สุพร อิศรเสนา, 2540: 105) ดังนั้น ในกรณีที่คดีเดิมตัดสินโดยศาลยุติธรรมที่มีฐานะเป็นศาลทหาร แล้วต่อมาได้สิ้นสภาพการเป็นศาลทหารสำหรับคดีประเภทนั้นไปแล้ว การร้องขอให้รื้อฟื้นคดีดังกล่าวก็ต้องร้องต่อศาลยุติธรรมที่เคยเป็นศาลทหารนั้น และให้ถือว่ายังเป็นศาลทหารอยู่สำหรับคดีรื้อฟื้นนี้ ผลที่ตามมาคือในคำร้องขอรื้อฟื้นกรณีนั้นจะต้องระบุชื่อศาลให้สูงกว่าร้องต่อศาลทหาร และในการพิพากษาคดีรื้อฟื้นนี้ จะต้องกระทำโดยองค์คณะตุลาการศาลทหารสามนายด้วย แต่ส่วนการไต่สวนมูลคำร้องนั้น มาตรา 9 วรรคท้าย ระบุให้ทำโดยตุลาการศาลทหารนายเดียวได้ และมีเมื่อมีคำพิพากษาแล้วก็อาจมีการอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปได้ ตามที่บัญญัติไว้เป็นพิเศษในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัตินี้ (จรัญ ภักดีธนากุล, 2526: 49-50)

3.3 ผลของการยื่นคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดี

โดยทั่วไปแล้ว การยื่นคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ จะไม่มีผลเป็นการหยุดการบังคับคดีตามคำพิพากษา เพราะจำเลยยังต้องคำพิพากษาให้ลงโทษอยู่ แต่ก็กำหนดให้เป็น

ดุลพินิจของผู้มีอำนาจที่จะพิจารณาระงับการบังคับคดี หรือการบังคับโทษไว้เป็นการชั่วคราวก็ได้เมื่อเห็นเป็นการสมควร

ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 กำหนดให้หยุดการบังคับคดีไว้ชั่วคราว ซึ่งกำหนดให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องขอรื้อฟื้นคดีจะส่งปล่อยผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดกำลังรับโทษอยู่นั้นชั่วคราว ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องจะส่งปล่อยบุคคลนั้นชั่วคราวโดยมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ (ตามมาตรา ๑๒) แต่จะต้องเป็นกรณีที่อยู่ระหว่างดำเนินการพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่

ผลสำคัญประการหนึ่งของการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ตามมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 คือ คำร้องขอรื้อฟื้นคดีเกี่ยวกับผู้ต้องรับโทษอาญาคนหนึ่งให้ยื่นได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น สันนิษฐานได้ว่าถ้าผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ถอนคำร้องไปก็จะไม่สามารถยื่นคำร้องขอได้อีกแล้ว คำร้องดังกล่าวต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ปรากฏข้อเท็จจริงตามมาตรา ๕ หรือภายในสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษาในคดีเดิมถึงที่สุด แต่เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษศาลจะรับคำร้องที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ ตามมาตรา 20

4. วิธีพิจารณาพิพากษาและผลของคำพิพากษา

วิธีพิจารณา

การพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ มีลักษณะคล้ายกับการพิจารณาคดีอาญาทั่ว ๆ ไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยแยกการพิจารณาออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ก) ขั้นตอนการไต่สวนคำร้อง

ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นผู้ร้อง ศาลจะไต่สวนคำร้องหรือไม่ก็ได้ ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องไต่สวนคำร้อง ศาลจะส่งรับคำร้อง และดำเนินการพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ต่อไป ในกรณีอื่น ศาลที่รับคำร้องต้องทำการไต่สวนคำร้องนั้นก่อนว่ามีมูลพอที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่หรือไม่ (ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง)

ในการไต่สวนคำร้องศาลต้องส่งสำเนาคำร้อง และแจ้งวันนัดไต่สวนไปให้โจทก์ในคดีเดิมทราบ ในกรณีที่โจทก์ในคดีเดิมมิใช่พนักงานอัยการ ศาลต้องส่งสำเนาคำร้องและแจ้งวันนัดไต่สวนให้พนักงานอัยการทราบด้วย พนักงานอัยการและโจทก์ในคดีเดิมจะมาฟังการไต่สวนและซักค้านพยานของผู้ร้องด้วยหรือไม่ก็ได้ และผู้ร้องหรือโจทก์ในคดีเดิมมีสิทธิแต่งตั้งทนายแทนตนได้ (มาตรา 9 วรรคสอง)

ศาลชั้นต้นมีหน้าที่เพียงทำการไต่สวนและทำความเข้าใจเท่านั้น ส่วนการที่จะสั่งว่าคำร้องนั้นมีมูลพอที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาหรือไม่ เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ กล่าวคือ เมื่อได้ทำการไต่สวนคำร้องแล้ว ศาลที่ไต่สวนคำร้องต้องส่งสำนวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังศาลอุทธรณ์

และศาลอุทธรณ์จะพิจารณาต่อไป ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าคำร้องนั้นมีมูลพอที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ ศาลอุทธรณ์จะสั่งรับคำร้อง และสั่งให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นใหม่นั้นต่อไป แต่ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าคำร้องนั้นไม่มีมูล ศาลอุทธรณ์จะสั่งยกคำร้อง และคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้รับหรือยกคำร้องนี้จะถึงที่สุดด้วย (มาตรา 9 วรรคสาม และมาตรา 10) (คณิต ฅ นคร, 2546: 488-489)

การที่กฎหมายกำหนดให้มีการไต่สวนคำร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ก่อนที่จะมีคำสั่งรับคำขอดังกล่าว ก็เพื่อเป็นการถ่วงถ่วงและตรวจสอบว่าคำร้องขอที่อ้างเข้าเงื่อนไขตามกฎหมายและมีมูลพอที่จะสั่งให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่หรือไม่ หากไม่กำหนดมาตรการไต่สวนคำร้องขอรื้อฟื้นคดีแล้ว จะทำให้มีการขอรื้อฟื้นคดีได้โดยง่ายและเป็นภาระแก่ศาลด้วย

ข) ขั้นตอนการพิจารณาเนื้อหาของคำร้อง

การพิจารณาเนื้อหาของคำร้อง คือ การพิจารณาว่ามีความผิดพลาดในทางข้อเท็จจริงเกิดขึ้นตามคำร้องหรือไม่ ซึ่งการพิจารณาดังกล่าวนี้จะกระทำในศาลชั้นต้นที่รับคำร้องและพนักงานอัยการ รวมทั้งโจทก์ในคดีเดิมมีสิทธินำพยานเข้านำเสนอได้ ทั้งศาลเองก็มีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม การพิจารณาเนื้อหาของคำร้องจึงเป็นการร่วมกันค้นหาความจริงโดยทุกฝ่าย (มาตรา 11)

ในระหว่างดำเนินการพิจารณาเนื้อหาของคำร้อง ศาลอาจสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องรับโทษได้ (มาตรา 12)

การพิพากษาคดี

การพิพากษาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ เป็นอำนาจของศาลที่เป็นเจ้าของคำพิพากษาถึงที่สุด กล่าวคือ ในกรณีที่คำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิมเป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นจะเป็นผู้พิพากษาเอง แต่ในกรณีที่คำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิม เป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ศาลชั้นต้นต้องทำความเห็นส่งสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เพื่อให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเป็นผู้พิพากษาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ โดยถ้าเห็นว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาในคดีเดิมได้กระทำความผิดก็จะพิพากษายกคำร้อง แต่ถ้าเห็นว่ามิได้กระทำความผิด ก็จะพิพากษายกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาว่าบุคคลนั้นมีได้กระทำความผิด (คณิต ฅ นคร, 2546: 489)

คำพิพากษาในคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ พนักงานอัยการ ผู้ร้องหรือโจทก์ในคดีเดิมซึ่งเป็นผู้มีความผิดหรือผู้ถูกลงโทษหรือผู้ถูกพิพากษาได้ แต่กำหนดให้อุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาได้เพียงชั้นเดียวเท่านั้น กล่าวคือ ถ้าคำพิพากษานั้นเป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้นมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษานั้นต่อศาลอุทธรณ์ คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่ที่สุด ถ้าคำพิพากษานั้นเป็นคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ให้ฎีกาคำพิพากษานั้นต่อศาลฎีกา

จะเห็นได้ว่า การทำคำพิพากษาในคดีรื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 จะทำได้เพียงสองประการเท่านั้น คือ ถ้าปรากฏว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด ศาลก็ต้องยกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดและกำหนดค่าทดแทน หรือมีคำสั่งการขอรับสิทธิคืน แต่ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงศาลก็จะสั่งยกคำร้องขอรื้อฟื้นคดีของจำเลยหรือผู้ร้องนั้นเสีย ในกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดในอัตราโทษที่สูงกว่าในคดีเดิม ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยไม่ได้ ต้องสั่งยกคำร้องขอของจำเลยเท่านั้น

ผลของคำพิพากษา

เมื่อศาลพิพากษาว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด ย่อมแสดงให้เห็นถึงความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐ ซึ่งรัฐยอมรับถึงความผิดพลาดดังกล่าว โดยการแก้ไขเยียวยาให้แก่จำเลยผู้บริสุทธิ์ที่ได้รับผลร้ายเนื่องจากคำพิพากษา ให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเท่าที่จะกระทำได้

โดยทั่วไปผลของคำพิพากษาที่แสดงว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดในประการแรก คือ การคืนสถานภาพทางกฎหมายให้แก่จำเลย ทำให้จำเลยไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้กระทำความผิดหรือถูกลงโทษมาก่อน จำเลยจึงอาจได้รับการรอลงอาญาและไม่เป็นเหตุเพิ่มโทษในกรณีที่จำเลยไปกระทำความผิดอีก

นอกจากจะคืนสถานภาพทางกฎหมายให้แก่จำเลยแล้ว ผลประการต่อมาก็คือ ถ้ามีการบังคับโทษตามคำพิพากษาอยู่ก็ไม่อาจบังคับโทษนั้นได้ต่อไป เช่น ถ้าจำเลยต้องรับโทษกักขังหรือจำคุกอยู่ก็ต้องปล่อยตัวจำเลยไป ส่วนโทษที่บังคับไปแล้ว เช่น โทษปรับก็ต้องคืนค่าปรับให้ ผลประการสุดท้ายคือ ผู้ได้รับโทษตามคำพิพากษาที่ผิดพลาดจะได้รับค่าทดแทนในกรณีจำเลยถูกประหารชีวิตหรือถูกจำคุกหรือกักขังไปแล้ว

ผลของคำพิพากษาในคดีรื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มีผลต่อจำเลยในคดีเดิม ดังนี้

1. จำเลยไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้กระทำความผิดอีกต่อไป ดังนั้น ถ้าจำเลยรับโทษจำคุกหรือกักขังอยู่ก็ต้องปล่อยตัวจำเลยไป ส่วนในกรณีที่จำเลยต้องโทษริบทรัพย์สินในคดีเดิมก็ต้องคืนทรัพย์สินดังกล่าวให้จำเลย เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติให้ริบ ในกรณีที่ไม่สามารถคืนทรัพย์สินที่ถูกริบนั้นได้ จะได้รับชดใช้ราคาแทน (ตามมาตรา 14 (1)) ส่วนในกรณีที่จำเลยต้องโทษปรับและได้ชำระค่าปรับต่อศาลแล้ว ก็จะได้รับค่าปรับพร้อมดอกเบี้ยคืน (ตามมาตรา 14 (2))

2. ได้รับค่าทดแทนจากรัฐเนื่องจากการที่ต้องรับโทษอาญาตามคำพิพากษาในคดีเดิม

3. ได้รับสิทธิที่จำเลยต้องเสียไปอันเป็นผลโดยตรงจากคำพิพากษาในคดีเดิม และถ้าไม่สามารถคืนสิทธิเช่นนั้นได้ ศาลต้องกำหนดค่าทดแทนเพื่อสิทธินั้นให้แก่จำเลยตามสมควร (ตามมาตรา 14 วรรคท้าย)

4. จำเลยสามารถเรียกค่าเสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 หากปรากฏว่าเป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ ซึ่งถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และมีหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด และมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดในการคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

โดยมีการกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (1) ค่าทดแทนการถูกคุมขัง ให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา
- (2) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี
- (3) ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตาย และความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี จำนวนไม่เกินที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
- (4) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี
- (5) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี

สิทธิที่จำเลยได้รับคืนเป็นสิทธิที่ไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ เช่น สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง สิทธิในการรับราชการ หรือสิทธิที่จะดำรงตำแหน่งอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น มิใช่จะคืนสิทธิทุกอย่างให้แก่จำเลย เพราะตามมาตรา 8 วรรคสาม จำกัดสิทธิที่จะคืนให้แก่จำเลยไว้ว่า มิให้รวมสิทธิในทางทรัพย์สิน (สันหัตต สุจริต, 2528: 145)

ตัวอย่างการร้องขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

1. จากกรณีของนางจอมทรัพย์ แสนเมืองโคตร (ธนภุต วรรณชชากุล, 2560: ออนไลน์) อธิบายขั้นตอนกระบวนการพิจารณาได้ดังนี้

ขั้นตอนเกี่ยวกับการร้องฟื้นคดีอาญาในคดีนางจอมทรัพย์ แสนเมืองโคตร อดีตครูโรงเรียนจังหวัดสกลนคร ว่าพระราชบัญญัติการร้องฟื้นคดีอาญาขึ้นใหม่ พ.ศ. 2526 กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการขอให้ร้องฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่จะต้องเป็นคดีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้บุคคลต้องรับโทษทางอาญา มีกรณีที่จะทำได้ 3 กรณี ตามพระราชบัญญัติการร้องฟื้นคดีอาญาขึ้นใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 5 คือ

1.1 ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าคำเบิกความของพยานบุคคลที่ศาลใช้เป็นหลักการในการพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้นเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง

1.2 ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าพยานหลักฐานอื่นนอกจากพยานบุคคล เช่น พยานเอกสาร พยานวัตถุ ที่ศาลใช้เป็นหลักในการพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้น เป็นพยานหลักฐานปลอมหรือเป็นเท็จ หรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง

1.3 มีพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดีซึ่งได้นำมาสืบในคดีอันถึงที่สุด จะแสดงว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นไม่ได้กระทำความผิด

กรณีของนางจอมทรัพย์ แสนเมืองโคตร ที่ได้ยื่นคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ โดยอ้างว่าตนไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดี ซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีอันถึงที่สุดจะแสดงว่าตนไม่ได้กระทำความผิด จึงขอให้ศาลพิพากษาใหม่ ว่าตนไม่ได้กระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 5 (3) และให้กระทรวงการคลังจ่ายค่าทดแทน และให้คืนตำแหน่งหน้าที่ราชการให้แก่ตน โดยตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 20 การยื่นคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ต้องยื่นภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ปรากฏข้อเท็จจริงในเรื่องพยานหลักฐานปลอมหรือเป็นเท็จ หรือพยานหลักฐานใหม่ดังกล่าวข้างต้นหรือภายในสิบปี นับแต่วันที่คำพิพากษาในคดีเดิมถึงที่สุด แต่หากมีพฤติการณ์พิเศษจะรับคำร้องที่ยื่นหลังจากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ โดยในการยื่นคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษบุคคลใดขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ ต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีนั้น เว้นแต่จะเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น และมีสิทธิที่จะยื่นขอรับค่าทดแทนหรือขอรับสิทธิที่บุคคลนั้นเสียไปอันเป็นผลโดยตรงจากคำพิพากษานั้นคืนได้ แต่ไม่รวมถึงสิทธิในทางทดแทนหรือขอรับสิทธิที่บุคคลนั้นเสียไปอันเป็นผลโดยตรงจากคำพิพากษานั้นคืนได้ แต่ไม่รวมถึงสิทธิในทางทรัพย์สิน เมื่อศาลชั้นต้นรับคำร้องแล้วก็จะทำการไต่สวนว่ามีมูลพอที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่หรือไม่ เว้นแต่ในกรณีที่อัยการเป็นผู้ร้อง ศาลจะไต่สวนคำร้องหรือไม่ก็ได้ และเมื่อศาลชั้นต้นไต่สวนคำร้องเสร็จก็จะส่งสำนวนการไต่สวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังศาลอุทธรณ์ และเมื่อศาลอุทธรณ์ได้รับสำนวนการไต่สวนและความเห็นแล้ว ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าคำร้องมีมูลพอที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ ศาลอุทธรณ์ก็จะส่งรับคำร้องและมีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณาคดีใหม่ต่อไป แต่ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าคำร้องนั้นไม่มีมูล ศาลอุทธรณ์ก็จะมีความสั่งยกคำร้อง คำสั่งของศาลอุทธรณ์นี้ถือเป็นที่สุด

โดยคดีของนางจอมทรัพย์ แสนเมืองโคตร นี้ นางจอมทรัพย์ฯ ได้ยื่นคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ต่อศาลจังหวัดนครพนม และเมื่อศาลจังหวัดนครพนมไต่สวนคำร้องเสร็จก็ได้ส่งสำนวนการไต่สวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังศาลอุทธรณ์ภาค 4 โดยศาลจังหวัดนครพนมไต่สวนคำร้องแล้วเห็นว่าไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 5 (3) ไม่มีพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดี แต่ศาลอุทธรณ์ภาค 4 เห็นว่าการที่นายสืบ วาปี มาเบิกความที่ศาลจังหวัดนครพนมในชั้นไต่สวนระหว่างไต่สวนคำร้องขอให้

รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ว่าตนเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง โดยเป็นผู้ขับรถกระบะหมายเลข ทะเบียน บค 56 มุกดาหาร ไปเฉี่ยวชนนายเหลื่อ พ่อบารุง จนถึงแก่ความตาย และยินยอมชดใช้ ค่าเสียหายแก่บุตรของผู้ตายแทนนางจอมทรัพย์ฯ นั้น เป็นพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่ คดี ซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีอันถึงที่สุดจะแสดงว่านางจอมทรัพย์ฯ ไม่ได้กระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 5 (3) คำร้องจึงมีมูลพอที่จะรื้อ ฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 10 วรรคหนึ่ง ศาลอุทธรณ์ภาค 4 จึงได้มีคำสั่งรับคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ของนางจอม ทรัพย์ฯ และสั่งให้ศาลจังหวัดนครพนมดำเนินการพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ต่อไป โดยศาล จังหวัดนครพนมได้กำหนดนัดสืบพยานในคดีที่ขอรื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ ระหว่างวันที่ 8-10 กุมภาพันธ์ 2560 ที่ผ่านมา

ในการพิจารณาคดีใหม่ในชั้นการรื้อฟื้นคดี กรณีที่คำพิพากษาถึงที่สุดในการคดีเดิมเป็น คำพิพากษาของศาลชั้นต้น ถ้าศาลชั้นต้นเห็นว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดในการคดี เดิมได้กระทำความผิด ศาลก็จะมีคำพิพากษายกคำร้อง แต่ถ้าศาลชั้นต้นเห็นว่าบุคคลนั้นไม่ได้กระทำ ความผิด ศาลก็จะพิพากษายกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาว่าบุคคลนั้นมิได้กระทำความผิด แต่ใน กรณีที่คำพิพากษาถึงที่สุดในการคดีเดิมเป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ศาลชั้นต้นที่รับคำ ร้องจะพิจารณาคดีและทำความเข้าใจส่งสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี ให้เป็นผู้ พิจารณาว่าจะพิพากษายกคำร้องหรือยกคำพิพากษาเดิม และพิพากษาว่าบุคคลนั้นมิได้กระทำ ความผิดต่อไป ในกรณีของนางจอมทรัพย์ฯ เนื่องจากคำพิพากษาถึงที่สุดในการคดีเดิมเป็นคำพิพากษา ของศาลฎีกาไม่ใช่คำพิพากษาของศาลชั้นต้น ดังนั้น เมื่อศาลจังหวัดนครพนมซึ่งเป็นศาลชั้นต้น พิจารณาคดีเสร็จแล้วจะต้องทำความเข้าใจส่งสำนวนไปให้ศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณาว่าจะพิพากษายกคำ ร้องหรือยกคำพิพากษาเดิม และพิพากษาว่านางจอมทรัพย์ฯ มิได้กระทำความผิดหรือไม่ ต่อมาใน ที่สุด วันที่ 17 พฤศจิกายน 2560 ศาลฎีกาได้มีคำสั่งยกคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ของนางจอมทรัพย์ฯ โดยศาลฎีกาเห็นว่าพยานที่นางจอมทรัพย์ฯ นำมาสืบเป็นพยานหลักฐานเดิม ไม่ใช่พยานหลักฐานใหม่ พยานบุคคลที่มาเบิกความไม่น่าเชื่อถือ อีกทั้งคำให้การของนายสืบ วาปี ที่ให้ การรับสารภาพกับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าเป็นผู้กระทำความผิดก็น่าเชื่อถือ และในชั้นพิจารณาที่รื้อ ฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ นางจอมทรัพย์ฯ ไม่ได้นำนายสืบ วาปี มาเบิกความเพื่อยืนยันข้อเท็จจริงตามที่ เคยเบิกความไว้ในชั้นไต่สวนคำร้องว่านายสืบ วาปี เป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริงด้วย

นอกจากนี้ ศาลฎีกายังเห็นว่านางจอมทรัพย์ฯ ผู้ร้อง อาจต้องการหลีกเลี่ยงไม่ให้นาย สืบ วาปีถูกตรวจสอบโดยการถามค้านของพนักงานอัยการจังหวัดนครพนม ผู้คัดค้าน เพื่อค้นหาความ จริงและพิสูจน์ต่อพยานอันอาจกระทบต่อรูปคดีของนางจอมทรัพย์ฯ และพฤติการณ์แห่งคดีมีเหตุอัน ควรเชื่อได้ว่า มีขบวนการจ้างให้นายสืบ วาปี รับสมอ้างในตอนแรกกว่าเป็นคนขับรถกระบะไปเฉี่ยวชน

รถจักรยานของนายเหลือผู้ตาย โดยเสนอค่าตอบแทนให้นายสืบ วาปี จำนวน 400,000 บาท ส่วนพยานของพนักงานอัยการจังหวัดนครพนม ผู้คัดค้าน ส่วนใหญ่เป็นพยานคนกลางที่ไม่มีส่วนได้เสียกับผู้ใดในคดี ไม่มีข้อระแวงสงสัยว่าจะกลั่นแกล้งเบิกความใส่ร้ายหรือเข้าข้างฝ่ายใดและได้เบิกความสอดคล้องต่อกันและสอดคล้องเป็นอย่างดี มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ จึงไม่มีเหตุที่จะมาเบิกความกล่าวหาหรือใส่ร้ายผู้ใด ศาลฎีกาจึงเห็นว่า นางจอมทรัพย์ฯ ผู้ร้อง ไม่มีพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดีที่แสดงว่าผู้ร้องไม่ได้กระทำความผิด พิพากษาให้ยกคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ของนางจอมทรัพย์ฯ ผู้ร้อง

2. กรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3292/2548 (สำนักวิชาการ, 2561: ออนไลน์)

คดีสืบเนื่องมาจากศาลฎีกาพิพากษาว่า จำเลย (ผู้ร้อง) มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265, 268 วรรคแรก ประกอบด้วยมาตรา 265 ให้ลงโทษตามมาตรา 268 วรรคแรก ประกอบด้วยมาตรา 265 ตามมาตรา 268 วรรคสอง จำคุก 5 ปี เพิ่มโทษกึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 93 คงจำคุก 7 ปี 6 เดือน ริบของกลาง จำเลยจึงยื่นคำร้องว่า หลังจากศาลฎีกามีคำพิพากษาแล้ว จำเลย (ผู้ร้อง) พบพยานหลักฐานใหม่ว่าพนักงานสอบสวนไม่ได้เรียกเอาตัวอย่างลายมือชื่อของผู้เสียหายซึ่งเป็นเจ้าของบัญชีพิพาทจากธนาคารส่งไปตรวจพิสูจน์กับใบถอนเงินเอกสารหมายเลข 3 พยานหลักฐานโจทก์จึงรับฟังไม่ได้ว่าลายมือชื่อในช่องผู้มอบฉันทะและเจ้าของบัญชีในใบถอนเงินเอกสารหมายเลข 3 เป็นลายมือชื่อปลอม และจำเลย (ผู้ร้อง) มีพยานบุคคลและพยานเอกสารอันเป็นพยานหลักฐานใหม่และสำคัญแก่คดี ซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีนี้แล้วจะแสดงให้เห็นว่าจำเลย (ผู้ร้อง) มิได้กระทำความผิดตามฟ้อง

ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า คำร้องของจำเลย (ผู้ร้อง) ไม่เป็นเหตุที่อาจมีการร้องขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 จึงมีคำสั่งลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2545 ให้ยกคำร้อง แจ้งคำสั่งให้จำเลย (ผู้ร้อง) ทราบจำเลย (ผู้ร้อง) อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายกคำสั่งศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นรับคำร้องของจำเลย (ผู้ร้อง) ไว้ดำเนินการตามกฎหมายต่อไป โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์มีว่า คำสั่งและคำพิพากษาของศาลล่างทั้งสองชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เห็นว่า การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มีขั้นตอนการดำเนินคดีในศาลอยู่ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกเป็นการตรวจคำร้อง ขั้นตอนที่สองเป็นการไต่สวนคำร้อง และขั้นตอนที่สามเป็นการพิจารณาเนื้อหาของคำร้อง ซึ่งในขั้นตอนของการตรวจคำร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่ได้พิจารณาคดีนั้น โดย มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้นับบทบัญญัติว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมาย

ว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน (ปัจจุบันเป็นกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว) และกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารมาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้ โดยอนุโลม ดังนั้น การตรวจคำร้องขอหรือฟ้องคดีขึ้นพิจารณาใหม่ จึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ใน มาตรา 161 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยคำร้องต้องอ้างเหตุตามที่ระบุไว้ใน มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ซึ่งศาลชั้นต้นต้องตรวจ คำร้องของจำเลย (ผู้ร้อง) ว่าถูกต้องกฎหมายหรือไม่ หากศาลชั้นต้นเห็นว่าคำร้องของจำเลย (ผู้ร้อง) ไม่ปรากฏเหตุที่จะร้องขอหรือฟ้องคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ได้ จะไม่ทำการไต่สวนคำร้องก็ได้ แต่ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้องของผู้ร้อง โดยมีได้ทำความเห็นไปยังศาลอุทธรณ์ภาค 1 เพื่อให้ศาล อุทธรณ์ภาค 1 มีคำสั่ง ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 10 เพราะอำนาจในการมีคำสั่งตามคำร้องในคดีนี้เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ภาค 1 และแม้ ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายกคำสั่งของศาลชั้นต้นกับให้ศาลชั้นต้นรับคำร้องของผู้ร้อง และให้ไต่ สวนคำร้องดังกล่าวต่อไปโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ตาม แต่เมื่อคดี ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแล้ว ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจที่จะพิจารณาคำร้องได้โดยไม่ต้องย้อน สำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์ภาค 1 มีคำสั่งใหม่ ตามคำร้องของจำเลย (ผู้ร้อง) ระบุว่า จำเลย (ผู้ร้อง) พบ พยานหลักฐานใหม่ว่า พนักงานสอบสวนไม่ได้เรียกเอาตัวอย่างลายมือชื่อของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นเจ้าของ บัญชีพินิจจากธนาคารส่งไปตรวจพิสูจน์กับไบโอนเงินเอกสารหมายเลข 3 นั้น ไม่ปรากฏข้ออ้างโดย ละเอียดชัดเจนเพื่อให้เห็นว่าพยานหลักฐานใหม่มีความเป็นมาอย่างไร เหตุใดจึงไม่นำมาพิสูจน์ว่า จำเลย (ผู้ร้อง) มีได้กระทำความผิดตั้งแต่แรก ที่สำคัญพยานหลักฐานใหม่นั้นมีความสำคัญแก่คดีมาก พอที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงผลคำพิพากษาที่ได้พิพากษาลงโทษจำเลย (ผู้ร้อง) ไปแล้วได้หรือไม่ เนื่องจากอาจจะพิสูจน์แล้วยืนยันว่าไบโอนเงินเอกสารหมายเลข 3 เป็นเอกสารปลอมเช่นเดิมก็ได้ เมื่อ คำร้องมีได้อ้างเหตุโดยละเอียดเช่นนี้จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลย (ผู้ร้อง) มีพยานหลักฐานอันขัดแย้งและสำคัญ แก่คดี คำร้องขอของจำเลย (ผู้ร้อง) จึงไม่มีมูล ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจที่จะมีคำสั่งยกคำร้องของจำเลย (ผู้ร้อง) ได้โดยไม่ต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์ภาค 1 และศาลชั้นต้นมีคำสั่งใหม่” พิพากษายกคำ พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 และคำสั่งศาลชั้นต้น และให้ยกคำร้องของผู้ร้อง (จำเลย)

บทสรุป

จากการศึกษาหลักเกณฑ์วิธีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่สรุปได้ว่า การรื้อฟื้นคดีอาญา ขึ้นพิจารณาใหม่จะต้องทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ได้พิพากษาคดีนั้น คดีที่จะขอรื้อฟื้นขึ้น พิจารณาใหม่จะต้องเป็นคดีที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำเลยรับโทษ โดยกำหนดเหตุที่จะขอรื้อฟื้นคดี ไว้เพียงสามกรณีซึ่งเป็นเรื่องของความบกพร่องของพยานหลักฐานเท่านั้น เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำร้อง

แล้วจะต้องทำการไต่สวนก่อนที่จะเสนอความเห็นให้ศาลอุทธรณ์สั่งรับหรือไม่รับคำร้อง เมื่อศาลอุทธรณ์สั่งรับคำร้องแล้ว ศาลชั้นต้นจะต้องดำเนินการพิจารณาหรือฟื้นคดีต่อไป โดยให้พนักงานอัยการหรือโจทก์ในคดีเดิมมีสิทธินำพยานเข้าสืบ หลังจากที่สืบพยานผู้ร้องเสร็จแล้ว ในการพิพากษาคดี ศาลชั้นต้นมีอำนาจทำคำพิพากษาในคดีหรือฟื้นได้เฉพาะกรณีที่คำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิมเป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้น แต่ถ้าคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิมเป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาที่จะพิพากษา การทำคำพิพากษาในคดีหรือฟื้นให้กระทำได้เพียงสองประการเท่านั้น คือ ถ้าปรากฏว่าจำเลยกระทำความผิดศาลต้องพิพากษายกคำร้อง แต่ถ้าเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดให้ยกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด ศาลต้องกำหนดค่าทดแทนและการขอรับสิทธิคืนให้แก่จำเลยหรือผู้ร้องตามที่ขอมา ส่วนการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาในคดีหรือฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ กำหนดให้อุทธรณ์หรือฎีกาได้เพียงชั้นเดียว คือ ถ้าเป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้นกำหนดให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แล้วเป็นที่สุด ถ้าเป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ให้ฎีกาต่อศาลฎีกา ทั้งนี้ คำร้องขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ให้ยื่นได้เพียงครั้งเดียว และต้องยื่นภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่ปรากฏเหตุที่จะยื่นคำร้องได้ หรือภายในสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษาในคดีเดิมถึงที่สุด เว้นแต่มีพฤติการณ์พิเศษ ศาลจะรับคำร้องที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาก็ได้

การหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ เป็นเรื่องของข้อยกเว้นของสภาพเด็ดขาดทางกฎหมายในทางรูปแบบ (formelle Rechtskraft/finally-binding effect) หรือเป็นข้อยกเว้นของคำพิพากษาถึงที่สุด ประการหนึ่ง (คณิต ญ นคร, 2555: 642)

การหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่นั้นในหลักการแล้วสามารถกระทำได้ในทางเป็นโทษและในทางเป็นคุณแก่จำเลย

การหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ในทางเป็นโทษแก่จำเลย คือ กรณีที่ศาลยกฟ้องในคดีที่จำเลยถูกฟ้องอันเกิดจากความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม รัฐจึงมีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการกับจำเลยอีกครั้ง แต่กฎหมายของประเทศที่ยอมให้มีการหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ในทางเป็นโทษแก่จำเลยจะบัญญัติเงื่อนไขที่มีความเข้มงวดเป็นอย่างมาก กล่าวคือ จะเป็นเรื่องของข้อยกเว้นที่แท้จริงเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาของศาล กฎหมายว่าด้วยการหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ของประเทศต่าง ๆ ส่วนมากมักเป็นเรื่องของการหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ในทางเป็นคุณแก่จำเลย

ส่วนการหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ในทางเป็นคุณแก่จำเลยก็คือ กรณีที่จำเลยถูกพิพากษาลงโทษ แต่เกิดความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม รัฐจึงดำเนินการแก้ไขให้จำเลย การหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ตามกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันก็กระทำได้แต่เฉพาะในทางที่เป็นคุณแก่จำเลยเท่านั้น (คณิต ญ นคร, 2555: 642)

การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเรื่องหนึ่งในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ “ความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม” เนื่องจากความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมเกิดขึ้นได้เสมอไม่ว่าในชั้นเจ้าพนักงานหรือชั้นศาล ทั้งนี้ แม้ว่าในการดำเนินคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลจะได้ดำเนินการอย่างรอบคอบเพียงใดก็ตาม แต่บุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมของรัฐก็เป็นคนธรรมดาที่อาจผิดพลาดบกพร่องได้

การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อลบล้างคำพิพากษาถึงที่สุดที่ผิดพลาดอันเป็นผลจากความบกพร่องของพยานหลักฐานหรือเป็นผลของความผิดพลาดในทางข้อเท็จจริงเท่านั้น ความผิดพลาดในทางกฎหมายไม่เป็นเหตุที่จะรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้

บรรณานุกรม

- คณิต ฌ นคร. (2546). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน.
- จรัญ ภัคดีธนากุล. (2526, มีนาคม-เมษายน). “การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่.” **ตุลพาท**, 2(30) : 45 – 46
- ณรงค์ ใจหาญ. (2017). **กระบวนการพิจารณาในคดีอาญาผิดพลาด : แนวทางการแก้ไขเยียวยา**. ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <https://www.siamrath.co.th/n/9399>
- ชนกฤต วรธนัชชากุล. (2017). **อัยการเปิดชั้นตอนคดีครูจอมทรัพย์**. ค้นเมื่อ 19 มกราคม 2560, จาก <https://www.matichon.co.th/news/736543>
- พงษ์พลัย วรรณราช, **สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา**. ค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2560, พฤษภาคม 2547, จาก wed.krisdika.go.th/data/lawabout/lawdetail/lawdetail_007.htm
- พัลลภ แพทย์ไชยวงษ์. (2548). **การรื้อฟื้นคดีอาญา : ศึกษากรณีการรื้อฟื้นคดีอาญาในทางที่เป็นโทษ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- สันทัต สุจริต. (2528). **การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุพร อิศรเสนา, หม่อมหลวง. (2540). **การขอพิจารณาคดีใหม่ พระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ การทำหนังสือทูลเกล้าถวายฎีกา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.
- สำนักวิชาการ. (2018). **สำนักงานศาลยุติธรรม**. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2561, จาก <http://deka.supremecourt.or.th/search>